

Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Öğretimi Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*

Barış Çetin¹

Özet: Bu araştırmada ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutumları ile cinsiyet, mesleki kıdem, okuttukları öğrenci sayılarına, görev yaptıkları il/ilçe durumuna, öğrenim durumuna göre fark olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda, tarama modellerinden kesit alma tarama model kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Yenice, Çan, Biga ilçeleri ve Çanakkale/ Merkez ilçesinde bulunan 3 özel ve 16 devlet ilkokullarında görev yapmakta olan 131 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Sarıkaya, Özgöl ve Yılar (2017) tarafından geliştirilen “Hayat Bilgisi Öğretim Tutum Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “kişisel bilgi formu” ile araştırmanın verileri toplanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin “Sevme”, “Değer verme” “Önemseme” alt faktör tutum puanları ve hayat bilgisi öğretimi tutum genel toplam puanları cinsiyetleri, mesleki kıdemleri, okuttukları sınıf mevcudu arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Sınıf öğretmenlerinin “Sevme” alt faktör tutum puanları görev yaptıkları yerlere göre anlamlı bir farklılık belirlenirken; “Değer verme”, “Önemseme” alt faktör tutum puanları ve hayat bilgisi öğretimi genel toplam tutum puanları görev yaptıkları yerlere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Anahtar kelimeler: İlkokul, Hayat Bilgisi Öğretimi, Tutum

Geliş Tarihi: 29.11.2019 – **Kabul Tarihi:** 28.05.2020 – **Yayın Tarihi:** 29.06.2020

DOI: 10.29329/mjer.2020.258.9

Investigation of Primary School Teachers' Life Science Teaching Attitudes in terms of Various Variables

Abstract: In this study, it was investigated whether there was a difference between first, second and third-grade primary school teachers' Life Science teaching attitudes and their gender, professional seniority, number of students, province/district status and educational status. In accordance with the subgoals of the study, a cross-sectional scanning model was used to obtain results. The sample of the study consisted of 131 primary school teachers working in three private and 16 public elementary schools in Yenice, Çan, Biga districts and Çanakkale's Central District. The data of the study were collected through the 'Life Science Teaching Attitude Scale' developed by Sarıkaya, Özgöl and Yılar (2017) and the 'personal information form' developed by the researcher. Results indicated that no significant difference between primary school teacher's 'love',

* Bu çalışma, Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda (16-20 Ekim 2019) sözlü bildiri olarak sunulmuş ve özeti yayınlanmış bildirinin genişletilmiş halidir. Çanakkale OnsekizMart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince desteklenmiştir. Proje Numarası: SBA-2018-2742

¹ **Barış Çetin**, Assoc. Prof. Dr., Elementary Education, Çanakkale Onsekizmart University, ORCID: 0000-0003-4416-8000

Correspondence: bcetin@comu.edu.tr

'appreciation' and 'caring' attitude subscale scores and their total Life Science teaching attitude scores, gender, professional seniority and number of students. While there was a significant difference between primary school teachers' 'love' attitude subscale scores and the places where they worked, there was no significant difference between their 'appreciation' and 'caring' attitude subscale scores, their total Life Science teaching attitude scores and the places where they worked.

Keywords: Elementary School, Life Science Teaching, Attitude.

GİRİŞ

Hayat Bilgisi, çeşitli disiplinlerin birleşiminden oluşturulmuş, çocuğu yaşamsal bilgilerle yaşama hazırlayan; yaparak, yaşayarak öğretim yoluyla iyi bir insan olmalarını sağlayan ve bir üst eğitim basamağına hazır hale getiren bir derstir (Karabağ, 2009, s.4). Milli Eğitim Bakanlığı ([MEB], 2009)'na göre ise, Hayat Bilgisi ders programının öncelikli amacı, öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmalarına ve olumlu kişisel nitelikler geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Hayat bilgisi dersi 1924, 1936, 1948, 1968, 1998, 2005, 2009 (MEB, 2009, s.5) ilköğretim programlarında ve 2018 ilkokul Hayat Bilgisi ders programında yer almıştır (MEB, 2018). Sadece, Almanya ve Türkiye'de ilköğretim okulları programlarında Hayat Bilgisi adı altında bir ders bulunmaktadır (Öztürk ve Dilek, 2005, s.77).

Tutum, deneyim yoluyla organize edilen zihinsel hazırlık halidir; bireyin ilişkili olduğu tüm nesnelere ve durumlara verdiği yanıt üzerindeki dinamik etkileme durumudur (Allport, 1967, s. 8). Tutum zevk, ilgi ve bir dereceye kadar kaygı düzeyi ile yaklaşık olarak aynı anlama gelir (Aiken, 1972, s.229). Tutumların bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç temel ögesi bulunmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1996: 86; Taylor, Peplau ve Sears, 2012, s.174). Tutum nesnesine ilişkin düşünce, bilgi ve inançlar bilişsel bileşeni oluşturur. Bilişsel bileşen, tutumun gerçeklere dayanan bilgi bankasını oluşturur (Güney, 2009b, s. 221). Duyuşsal öge, insanların tutum nesnesinden hoşlanıp hoşlanmaması, sevip sevmemesi gibi duygusal değerlendirmeleri içermektedir (Güney, 2009a, s.135). Davranışsal öge, kişinin belirli bir kategoride yer alan nesnelere yönelik davranış niyetlerini yansıtır (Triandis, 1971, s.8).

İnsanlar tutumlara sahip olarak doğmazlar, tutumları sonradan öğrenirler (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2015, s.143). Tutumlar, sosyal deneyimler (Aronson, Wilson ve Akert, 2012; 357); sosyal öğrenme (Hogg ve Vaughan, 2011, s.199); tutum objesiyle doğrudan deneyim ve medya aracılığı ile (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2015, s.143) öğrenilmektedir. Tutumlar hem doğrudan hem de dolaylı olan tek ve çoklu deneyimlerden kaynaklanabilir (Rajceki, 1982, s. 4). Tutumlarımızın birçoğu, diğer insanlarla ebeveynleri, arkadaşları ve ortaklarıyla olan bir dizi etkileşim sonucu öğrenilir. Tutumlar, muhtemelen birikimli bir dizi deneyimin sonucu olarak, yıllar içinde kademeli olarak değişebilir (Gagné, 1977, p.242). Tutumlar bizi sadece bir şeyler yapmamızı değil aynı zamanda onları düzenli ve

tutarlı bir şekilde yapmamızı yönlendirir (Rajecki, 1982, s.5). Tutumlar, davranışın oluşmasına açıkça katkıda bulunmaktadır (Kiesler, Collins ve Miller, 1969, s.23).

Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutumlarının düzeyleri, ilkokul öğrencilerinin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel alana ait kazanımlarını öğrenmeleri bakımından oldukça önemlidir. Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutumları, hayat bilgisi dersinin öğretiminde kullandığı stratejileri, yöntemleri, teknikleri ve öğretim materyallerini etkilediği düşünülmektedir. Ayrıca, ilkokul öğrencilerinin öğrenme ve öğretme ortamında daha aktif olmalarını; kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesini etkileyebildiği düşünülmektedir. İlkokul öğrencilerinin hayat bilgisi dersi kazanım, temel yaşam becerileri ve değerleri öğrenebilmeleri için, sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarının yüksek düzeyde olması hayati derecede önemlidir. Hayat Bilgisi dersinin öğretimine yönelik tutumların yüksek ya da düşük olması sınıf öğretmenin performansını olumlu ya da olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir.

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgularla ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi konusunda daha verimli olmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma aracılığıyla, hayat bilgisi öğretimi tutumları düşük olan ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin tespit edilmesinde ve bu öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarının artırılması için gerekli tedbirlerin alınmasına öncülük edecektir.

Alan yazında ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi dersine yönelik tutumlar ile ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanılmadığı için bu araştırmanın yapılması gereği duyulmuştur. Bu çalışmada ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri, mesleki kıdemleri, okuttukları öğrenci sayıları, görev yaptıkları il/ilçe durumları değişkenlerin sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarına etkisinin olup olmadığının belirlenmesi; sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarının düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1) İlkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumları ne düzeydedir?

2) İlkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumları cinsiyetleri göre farklılaşmakta mıdır?

3) İlkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumları kıdemlerine göre farklılaşmakta mıdır?

4) İlkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumları okuttukları öğrenci mevcuduna göre farklılaşmakta mıdır?

5) İlkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumları görev yapılan yerleşim yerine göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu çalışmada, ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarının düzeyi; sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarının cinsiyetlerine, mesleki kıdemlerine, okuttukları öğrenci sayılarına, görev yapılan yerleşim yeri durumuna göre fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla tarama modellerinden kesit alma tarama modeli (Creswell, 2012) kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Çanakkale il merkezi, Yenice, Çan ve Biga ilçelerinde bulunan özel ve devlet ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın evrene ait bilgiler Tablo'1 de verilmiştir.

Tablo 1. Sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları yerleşim yerlerindeki sayıları

Görev yapılan yerleşim yerleri	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf
Merkez ilçe	84	84	80
Biga	52	49	53
Can	29	28	29
Yenice	19	22	23
İl Geneli	295	298	304

Araştırmanın örneklemini ise çalışma evreni içerisinde basit seçkisiz örnekleme tekniği (Creswell, 2012) ile belirlenen Çanakkale Merkez, Yenice, Çan ve Biga ilçelerindeki ilkokullarda görev yapan birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan 131 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri, öğrenim düzeyleri, görev yapılan okul türü, mesleki kıdemleri ve mezun olunan fakülte/ yüksek okul türleri, görev yapılan yerleşim yerleri ve sınıf mevcuduna ait dağılım yüzdeleri

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	78	59.5
	Erkek	53	40.5
	Toplam	131	100.0
Öğrenim düzeyi	Ön lisans	34	26.2
	Lisans	84	64.6
	Yüksek Lisans	12	9.2
	Toplam	130	100
Okul türü	Özel	12	9.2
	Devlet	119	90.8
	Toplam	131	100.0
Görev yapılan yerleşim yerleri	Çanakkale/ Merkez	55	42.0
	Yenice	16	12.2
	Çan	37	28.2
	Biga	23	17.6
	Toplam	131	100.0
Kıdem	1-5 yıl arası	6	4.6
	6-10 yıl arası	8	6.1
	11-15 yıl arası	23	17.6
	16-20 yıl arası	11	8.4
	21-25 yıl arası	24	18.3

	26-30 yıl arası	18	13.7
	31-35 yıl arası	35	26.7
	36-40 yıl arası	6	4.6
	Toplam	131	100.0
Fakülte/ Yüksekokul türü	Eğitim Yüksek Okulu	28	22.4
	Eğitim Fakültesi	79	63.2
	Diğer	14	11.2
	Eğitim Enstitüsü	4	3.2
	Toplam	125	100.0
Sınıf mevcudu	10-15 Öğrenci	13	9.9
	16-20 Öğrenci	25	19.1
	21-25 Öğrenci	26	19.8
	26-30 Öğrenci	20	15.3
	31-35 Öğrenci	32	24.4
	36-40 Öğrenci	15	11.5
	Toplam	131	100.0

Veri Toplama Araçları

Hayat bilgisi öğretimi tutum ölçeği: Bu ölçek, Sarıkaya, Özgöl ve Yılar (2017) tarafından öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının hayat bilgisi öğretimine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Bu ölçek için yapılan faktör analizi sonucunda 12 madde sevme, 8 madde değer verme, 4 madde önemseme toplam 24 madde ve 3 alt faktöre sahiptir. Sevme ve değer verme alt boyutundaki maddeler olumlu iken önemseme alt faktörünü oluşturan maddeler olumsuzdur. Ölçeğin alt boyutları için ise Cronbach Alpha katsayıları .86 ile .89 arasında iken; ölçeğin tamamının Cronbach Alpha .93 olarak belirlenmiştir (Sarıkaya, Özgöl ve Yılar, 2017).

Kişisel Bilgi Formu: Bu form sınıf öğretmenlerinin cinsiyetleri, öğrenim durumları, mezun oldukları yüksek okul/ fakülte, görev yaptıkları okul türü, görev yapılan yerleşim yerleri, mesleki kıdemleri ve görev yaptıkları sınıfın mevcudu sorularından oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmanın yapılabilmesi için Çanakkale Valiliği ve Çanakkale Milli Eğitim Müdürlüğü'nden resmi izin alınmıştır. Araştırmanın verileri, 2018–2019 eğitim ve öğretim yılı güz döneminde “Hayat bilgisi öğretimi tutum ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” ile Çanakkale ili merkezinde bulunan on altı devlet ilkokulunda ve üç özel ilkokulunda görev yapmakta olan 131sınıf öğretmenlerine araştırmacı tarafından yüz yüze uygulanarak toplanmıştır. Bu araştırmanın verilerinin analizi aşamaları şunlardır:

“Önemseme” alt faktöründe yer alan dört olumsuz madde tersine çevrilmiştir. Hayat bilgisi öğretimi tutum ölçeği” nden elde edilen puanlarının aritmetik ortalaması toplamı, sevme, değer verme ve önemseme alt faktörlerinin aritmetik ortalamaları toplamı SPSS 21.00 istatistik programı kullanılarak hesaplanmıştır.

Alanyazında, verilerin normallik dağılımları Kolmogorov-Smirnov (Mertler ve Reinhart, 2017, s.33) ve Shapiro Wilk istatistiği (Pituch ve Stevens, 2016, s.228) test tekniği yapılarak anlaşılabilirliği

ifade edilmektedir. İlkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenler hayat bilgisi öğretimi tutum toplam ve alt faktör puanları için Shapiro-Wilk tekniği ile normallik analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda dağılımın normal dağılmadığı için parametrik olmayan teknikleri kullanılmıştır.

Normallik varsayımı olmadığında, bağımsız gruplar için t-testi yerine Mann-Whitney U testi kullanılır (Ho, 2014). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi toplam tutum puanları ve alt faktör puanları cinsiyetleri göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için parametrik olmayan “Mann Whitney Tekniği” ile çözümlenmiştir.

Kruskal-Wallis, tek yönlü varyans analizinin (ANOVA) parametrik olmayan karşılığıdır. Kruskal-Wallis testi, veriler normal şekilde dağılmadığında kullanılabilir (Miller, 2009, p.123). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi toplam tutum puanları ve alt faktör puanları mesleki kıdemleri, okuttukları öğrenci sayıları, görev yapılan yerleşim yerleri durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını saptamak için Kruskal-Wallis tekniği ile analiz edilerek belirlenmiştir. Bu çalışmada, tüm istatistikî işlemler SPSS 21.00 istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir.

Tablo 3. Hayat bilgisi öğretimi tutum ölçeğinin değerlendirilmesinde temel alınan seçenekler ve puan aralıkları

Seçenekler	Puanlar	Puan Aralığı
Kesinlikle Katılıyorum	5	4,20-5,00
Katılıyorum	4	3,40-4,19
Kararsızım	3	2,60-3,39
Katılmıyorum	2	1,80-2,59
Kesinlikle Katılmıyorum	1	1,00-1,79

BULGULAR

Bu bölümde, ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarının düzeyi; sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarının cinsiyetlerine, mesleki kıdemlerine, okuttukları öğrenci sayılarına, görev yapılan yerleşim yerleri durumuna göre fark olup olmadığına ait bulgular bulunmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarının düzeyleri

Tablo 4. Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum puanları ve alt faktör puanlarına ait betimsel istatistikî sonuçları

Alt faktörler	N	$\bar{x}$	S
Sevme	131	4.5070	.49668
Değer verme	131	3.9962	.62094
Önemseme	131	4.4924	.64892
Genel toplam	131	4.3343	.49534

Tablo 4 e' göre sevme alt faktör puanları “Kesinlikle Katılıyorum”; değer verme alt faktör puanları “Katılıyorum”; önemseme alt faktör puanları “Kesinlikle Katılıyorum”; hayat bilgisi dersine yönelik genel toplam puanları “Kesinlikle Katılıyorum” seviyesinde olduğu görülmektedir. Bu ölçme

aracından alınabilecek en yüksek ve düşük puanlar dikkate alındığında birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutum puanlarının seviyesi oldukça yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumları cinsiyetleri göre farklılaşma durumu

Tablo 5.Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum ve alt faktör puanları ile ilgili Mann Whitney U- testi sonucu

Alt faktör	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Sevme	Kadın	78	64.96	5066.50	1985.500	.700
	Erkek	53	67.54	3579.50		
	Toplam	131				
Değer verme	Kadın	78	64.07	4997.50	1916.500	.479
	Erkek	53	68.84	3648.50		
	Toplam	131				
Önemseme	Kadın	78	64.80	5054.50	1973.500	.637
	Erkek	53	67.76	3591.50		
	Toplam	131				
Genel toplam	Kadın	78	64.81	5055.50	1974.500	.664
	Erkek	53	67.75	3590.50		
	Toplam	131				

Tablo 5'e göre, sınıf öğretmenlerinin "Sevme" (U=1985.500; p<.01); "Değer verme" (U=1916.500; p>.05); "Önemseme" alt faktörü puanları (U=1973.500; p>.05) ve hayat bilgisi öğretimi genel toplam tutum puanları (U=1974.500; p>.05) ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark saptanmamıştır.

Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumları mesleki kıdemlerine göre farklılaşma durumu

Tablo 6. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum ve alt faktör puanları ile ilgili Kruskal Wallis testi sonucu

Alt faktörler	Kıdem	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Sevme	1-5 yıl	6	59.25	7	5.916	.550
	6-10 yıl	8	58.94			
	11-15 yıl	23	64.02			
	16-20 yıl	11	63.27			
	21-25 yıl	24	78.40			
	26-30 yıl	18	66.08			
	31-35 yıl	35	66.73			
	36-40 yıl	6	40.67			
Değer verme	1-5 yıl	6	69.17	7	9.437	.223
	6-10 yıl	8	52.75			
	11-15 yıl	23	60.61			
	16-20 yıl	11	69.27			
	21-25 yıl	24	77.17			
	26-30 yıl	18	65.78			
	31-35 yıl	35	69.64			
	36-40 yıl	6	29.92			

Önemseme	1-5 yıl	6	91.17	7	5.345	.618
	6-10 yıl	8	69.25			
	11-15 yıl	23	64.87			
	16-20 yıl	11	60.27			
	21-25 yıl	24	73.04			
	26-30 yıl	18	62.75			
	31-35 yıl	35	60.86			
	36-40 yıl	6	62.92			
Genel toplam	1-5 yıl	6	68.50	7	6.198	.517
	6-10 yıl	8	60.63			
	11-15 yıl	23	62.72			
	16-20 yıl	11	65.23			
	21-25 yıl	24	78.67			
	26-30 yıl	18	66.36			
	31-35 yıl	35	65.03			
	36-40 yıl	6	38.58			

Tablo 6'ya göre sınıf öğretmenlerinin “Sevme” [$\chi^2(7)= 5.916, p>0.05$]; “Değer verme” [$\chi^2(7)= 9.437, p>0.05$]; “Önemseme” alt faktörü puanları [$\chi^2(7)= 5.345, p>0.05$] ve hayat bilgisi öğretimi tutumları genel toplam puanları mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$\chi^2(7)= 6.198, p>0.05$].

Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumları okuttukları öğrenci mevcuduna göre farklılaşma durumu

Tablo 7. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları öğrenci mevcuduna göre hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum ve alt faktör puanları ile ilgili Kruskal Wallis testi sonucu

Alt faktörler	Sınıf mevcudu	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Sevme	10-15	13	59.35	5	2.951	.708
	16-20	25	64.90			
	21-25	26	62.33			
	26-30	20	75.88			
	31-35	32	69.83			
	36-40	15	58.63			
	Değer verme	10-15	13			
16-20		25	65.28			
21-25		26	61.06			
26-30		20	74.45			
31-35		32	70.09			
36-40		15	60.70			
Önemseme		10-15	13	59.73	5	8.397
	16-20	25	68.02			
	21-25	26	58.54			
	26-30	20	77.13			
	31-35	32	73.72			
	36-40	15	49.70			
	Genel toplam	10-15	13	59.04		
16-20		25	65.48			
21-25		26	60.87			
26-30		20	77.28			
31-35		32	70.02			
36-40		15	58.20			

Tablo 7.'ye göre, sınıf öğretmenlerinin “Sevme” [$\chi^2(5)= 2.951, p>0.05$]; “Değer verme” [$\chi^2(5)= 2.411, p>0.05$]; “Önemseme” alt faktörü puanları [$\chi^2(5)= 8.397, p>0.05$] ve hayat bilgisi öğretimi tutumları genel toplam puanları okuttukları öğrenci mevcuduna göre anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir [$\chi^2(5)= 3.679, p>0.05$].

Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumları görev yapılan yerleşim yerleri durumuna göre farklılaşma durumu

Tablo 8. Sınıf öğretmenlerinin görev yapılan yaşam yerlerine göre hayat bilgisi dersine yönelik toplam tutum ve alt faktör puanları ile ilgili Kruskal Wallis testi sonucu

Alt faktörler	Görev yapılan yerleşim yerleri	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı fark
Sevme	Çanakkale/ Merkez	55	59.03	3	10.526	.015	Biga
	Yenice	16	54.78				
	Çan	37	68.20				
	Biga	23	86.93				
Değer verme	Çanakkale/ Merkez	55	60.62	3	6.593	.086	
	Yenice	16	62.88				
	Çan	37	64.08				
	Biga	23	84.13				
Önemseme	Çanakkale/ Merkez	55	65.42	3	.740	.864	
	Yenice	16	59.91				
	Çan	37	67.64				
	Biga	23	69.00				
Genel toplam	Çanakkale/ Merkez	55	59.71	3	7.792	.051	
	Yenice	16	58.81				
	Çan	37	66.73				
	Biga	23	84.87				

Tablo 8'ye göre, sınıf öğretmenlerinin “Sevme” alt faktörü puanları görev yapılan yerleşim yerlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$\chi^2(3) = 10.526, p<0.05$]. “Sevme” alt faktörü puanları için Mann Whitney U-testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda bu farkın, Biga ilçesinde yaşayan gruplar arasında olduğu belirlenmiştir.

“Değer verme” [$\chi^2(3) = 6.593, p>0.05$]; “Önemseme” alt faktörü puanları [$\chi^2(3) = .740, p>0.05$] ve hayat bilgisi öğretimi tutumları genel toplam tutum puanları görev yaptıkları yerlere göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır [$\chi^2(3) = 7.792, p>0.05$].

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, ilkökul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi dersi tutumlarının ne düzeyde olduğu; hayat bilgisi öğretimi dersi tutumları ile cinsiyetleri, mesleki kıdemleri, okuttukları öğrenci sayıları ve görev yapılan yerleşim yerleri durumu göre fark olup olmadığı araştırılmıştır.

Bu çalışmada, ilkökul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi genel toplam tutum puanları, sevme, değer verme ve önemseme alt faktörler puanları, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum arasında olduğunu belirlemiştir. Bu çalışmada ulaşılan sonuçlar

dikkate alındığında ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretim tutumları yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Bu araştırmada, ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin “Sevme”, “Değer verme” “Önemseme” alt faktörü puanları ve hayat bilgisi öğretimi genel toplam tutum puanları ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Bu araştırmanın sonucu göstermektedir ki hem kadın hem erkek sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutum puanları benzerdir ve cinsiyet değişkeninden anlamlı düzeyde etkilenmediği söylenebilir.

Bu araştırmada, ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin “Sevme”, “Değer verme” “Önemseme” alt faktörü puanları ve hayat bilgisi öğretimi tutum genel toplam puanları ile sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf mevcudu arasında anlamlı fark belirlenmemiştir. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları öğrenci sayıları onların hayat bilgisi öğretimi tutumlarının farklı olmasına bir etkisi olmadığı görülmektedir. Sınıf mevcudunu az ya da çok olması sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarına etki edebileceği düşünülmektedir. Ancak, bu araştırmada sınıf mevcudunun sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarına istatistiki olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada, ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin “Sevme”, “Değer verme” “Önemseme” alt faktörü puanları ve hayat bilgisi öğretimi tutum genel toplam puanları ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı fark belirlenmemiştir. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri farklı olsa bile hayat bilgisi öğretimi tutumlarına bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyimlerinin artmasıyla birlikte hayat bilgisi öğretimi tutumlarının artması beklenirken bu çalışmada böyle bir sonuca ulaşılmamıştır. Mesleki deneyim değişkeni sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarına istatistiki düzeyde bir etkisinin olmadığı görülmektedir.

Bu araştırmada, ilkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin “Sevme” alt faktörü puanları Biga ilçesinde görev yapan sınıf öğretmenlerin lehine olduğu belirlenmiştir. Çanakkale'nin Biga ilçesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi tutumlarının Çan, Yenice ve Çanakkale Merkez'de görev yapan sınıf öğretmenlerinin göre daha yüksek ve istatistiki olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Biga ilçesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretimi puanlarının Biga ilçesindeki okul ortamı, sınıf öğretmenlerinin mesleklerindeki deneyimleri, öğrenci velilerinin profilleri, okul yönetiminin sınıf öğretmenleriyle olan iletişim düzeyleri bu farkın Biga ilçesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinden kaynaklanmasına neden olduğu düşünülmektedir.

İlkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin, “Değer verme” “Önemseme” alt faktörü puanları ve hayat bilgisi öğretimi tutum genel toplam puanları ile görev yapılan yerleşim yerleri arasında anlamlı fark belirlenmemiştir. Sınıf öğretmenlerinin görev yaptıkları

yerleşim yerlerinin olanakları onların “Değer verme”, “Önemseme” ve hayat bilgisi öğretimi genel toplam tutum puanlarına anlamlı düzeyde etki etmediği görülmektedir. Bu çalışmanın bulgularını destekleyecek alanyazında herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar esas alınmak kaydıyla aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

1. İlkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin “Sevme” alt faktör puanları için Biga ilçesinde görev yapan sınıf öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanıldığı nitel araştırma yapılabilir.
2. İlkokul birinci, ikinci ve üçüncü sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinin “Sevme”, “Değer verme” “Önemseme” alt faktörleri puanları ve hayat bilgisi öğretimi genel toplam tutum puanları ile ilgili farklı örneklem gruplarında araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aiken, L. R. (1972). Research on attitudes toward mathematics. *Arithmetic Teacher*, 19, 229-234. Retrieved from <https://www-jstor-org.proxy.lib.sfu.ca/stable/pdf/41187993.pdf?refreqid=excelsior%3Aa1b0aa4427ee61c8ff89851ee405591c>
- Allport, G. W. (1967). *Attitude*. In A Editor, M, Fishbein (Ed.), *Reading in attitude theory and measurement* (pp. 1-14). New York, London, and Sydney: John Wiley Sons, Inc.
- Aranson, E., Wilson, T. D. ve Akert, R. M. (2012). *Sosyal psikolojisi* (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kaknus Yayınları.
- Creswell, J.W. (2012). *Educational research Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Gagné, R.G. (1977). *The condition of learning* (3 third ed.). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Güney, S. (2009a). *Sosyal psikoloji*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güney, S. (2009b). *Davranış bilimleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ho, R. (2014). *Handbook of univariate and multivariate data analysis with IBM SPSS* (2 nd ed.). Boca Raton, London, New York: Taylor & Francis Group. Boca Raton, London, New York: Taylor & Francis Group.
- Hogg, M.A.ve Vaughan, G.M. (2011). *Sosyal psikoloji*. (I. Yıldız ve A. Gelmez, Çev.). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Karabağ, G. (2009). Hayat bilgisi öğretimi. İçinde, B. Tay (Ed.), *Hayat bilgisi dersinin tarihçesi* (ss. 1-19). Ankara: Maya Akademi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *İnsan ve insanlar* (Gözden geçirilmiş 9. basım). İstanbul: Evrim Basım Yayım Dağıtım.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2015). *Dünden bugüne insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kiesler, C.A., Collins, B.E. ve Miller, N. (1969). *Attitude change a critical Analysis of theoretical approaches*. New York, London, Sydney, Toronto: John Wiley & Sons, Inc.

- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2009). *İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Erişim tarihi 01.01.2018 <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/ilkokul/2010-2011/HayatBilgisi-3.Sınıf.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programı (1, 2 ve 3. sınıflar)*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Erişim tarihi 01.01.2018 <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018122171428547-HAYAT%20B%C4%B0LG%C4%B0S%C4%B0%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRA MI.pdf>
- Mertler, C.A. ve Reinhart, R.V. (2017). *Advanced and multivariate statistical methods practical application and interpretation*. New York and London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Miller, M.K. (2009). *Nonparametric statistics for social and Behavioral Sciences*. Boca Raton, London, New York: Taylor & Francis Group.
- Öztürk, C. ve Dilek, D. (2005). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretim programları. İçinde, C. Öztürk, & D. Dilek, D. (Eds.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (ss.53-96)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Pituch, K.A. ve Stevens, J.P. (2016). *Applied multivariate statistics for the social science analyses with SAS and IBM's SPSS (6 th ed.)*. New York and London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Rajecki, D.W. (1982). *Attitudes themes and advances*. Sunderland, Massachusetts: Sinauer Associate, inc.
- Sarıkaya, İ., Özgöl, M., ve Yılar, R. (2017). Hayat bilgisi öğretimi tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İlköğretim online*, 16(3), 992–1006. doi: 10.17051/ilkonline.2017.330237
- Triandis, H.C. (1971). *Attitude and attitude change*. New York, London, Sydney, Toronto: John Wiley & Sons, Inc.
- Taylor, S.E., Peplau, L.A. ve Sears, D.O. (2012). *Sosyal Psikoloji*. 3. Baskı (A. Dönmez, Çev.). İmge Kitabevi: Ankara.

EXTENDED ABSTRACT

The level of primary school teachers' Life Science teaching attitudes is very significant for primary schools to enhance learning achievements in cognitive and psychomotor domains. It is thought that primary school teachers' Life Science teaching attitudes affect the strategies, methods, techniques and teaching materials used in Life Science teaching. It is believed that first, second and third grade primary school teachers' gender, professional seniority, number of students and districts/cities where they work might affect their Life Science teaching attitudes. Since there was no study regarding first, second and third grade primary school teachers' Life Science teaching attitudes, this research was conducted. This study aimed to investigate whether first, second and third grade primary school teachers' gender, professional seniority, number of students and districts/cities where they work have an impact on primary school teachers' Life Science teaching attitudes and to find out the level of primary school teachers' Life Science teaching attitudes.

In this study, a cross-sectional scanning model was used. The sample of the study consists of 131 first, second and third grade primary school teachers determined by simple random sampling technique.

In order to collect data, the 'Life Science Teaching Attitude Scale' and the 'personal information form' was used. The 'Life Science Teaching Attitude Scale' was developed by Sarıkaya, Özgöl and Yılar (2017) to determine the attitudes of teachers and prospective teachers towards Life Science teaching. The scale has 24 items and three subscales in total: Twelve of them have positive items about 'love', while eight have positive items about 'appreciation' and four have negative items about 'caring'. The Cronbach Alpha of this scale was .93 (Sarıkaya, Özgöl and Yılar, 2017). The 'personal information form' included questions about primary school teachers such as gender, educational background, alma mater, type of school, districts/cities where they work, professional seniority and number of students.

Official permissions to conduct the study were obtained from the Governorship of Çanakkale and the Provincial Directorate of National Education in Çanakkale. The data of the study were collected through the face-to-face method by using the 'Life Science Teaching Attitude Scale' and the 'personal information form'; the study included the data about 131 primary school teachers working in three private and 16 public elementary schools in Çanakkale in the fall semester of 2018-2019 academic year.

Normality analysis was performed through the Shapiro-Wilk test to find out first, second and third grade primary school teachers' total Life Science teaching attitude scores and subscale scores. The nonparametric Mann Whitney technique was used to investigate whether primary school teachers' total Life Science teaching attitude scores and subscale scores differed according to gender or not. The Kruskal-Wallis test was employed to analyse whether primary school teachers' total Life Science

teaching attitude scores and subscale scores differed according to professional seniority, number of students and districts/cities where they work.

As a result of this study, the following conclusions were reached: It was determined that first, second and third grade primary school teachers' total Life Science teaching attitude scores and 'love', 'appreciation' and 'caring' attitude subscale scores were between 'I agree' and 'I strongly agree'.

In this study, it was found out that there was no significant difference between first, second and third grade primary school teachers' 'love', 'appreciation' and 'caring' subscale scores, their total Life Science teaching attitude scores and gender, number of students and professional seniority. It was determined that the 'love' subscale scores of the first, second and third grade primary school teachers living in Biga were higher. It was determined that there was no significant difference between first, second and third grade primary school teacher's 'appreciation' and 'caring' subscale scores, their total Life Science teaching attitude scores and the places where they worked.